

УДК 37.015.31-053.6:316.42]:005.3362

DOI: 10.37026/2520-6427-2020-102-2-161-167

Наталія СУШИК,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи
та педагогіки вищої школи
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки, м. Луцьк

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ «ОСОБИСТА ГІДНІСТЬ. БЕЗПЕКА ЖИТТЯ. ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ» ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ТА ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

У статті обґрунтовано компетентність як здатність особистості активізувати, мобілізувати, ефективно застосувати цінності, ціннісні орієнтації, знання, переконання, вміння, навички відповідно до вимог, викликів, можливостей у визначеному контексті. Окреслено сутність, зміст, етапи формування життєвої, комунікативної, правової, соціальної, економічної, дозвілєвої компетентностей особистості. Визначено об'єкт, суб'єкт, мету, завдання, структуру, зміст, етапи, форми, методи реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку на основі компетентнісного підходу.

Ключові слова: соціальне виховання, технологія соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку, компетентнісний підхід, компетентність, життєва, комунікативна, правова, соціальна, економічна, дозвілєва компетентності, цінність, ціннісна орієнтація, знання, ставлення, переконання, вміння, навички особистості.

В статті обґрунтовано компетентність як здатність особистості активізувати, мобілізувати, ефективно застосувати цінності, ціннісні орієнтації, знання, переконання, вміння, навички в соціальному контексті. Очерчено сутність, зміст, етапи формування життєвої, комунікативної, правової, соціальної, економічної, дозвілєвої компетентностей особистості на основі нової концептуальної моделі. Охарактеризовано технологію соціального виховання «Личное достоинство. Безопасность жизни. Гражданская позиция» детей подросткового и юношеского возраста на основе компетентностного подхода. Определены объект, субъект, цели, задачи, структура, содержание, этапы, формы, методы реализации этой технологии.

Ключевые слова: социальное воспитание, технология социального воспитания «Личное достоинство. Безопасность жизни. Гражданская позиция»

детей подросткового и юношеского возраста, компетентностный подход, компетентность, жизненная, коммуникативная, правовая, социальная, экономическая, досуговая компетентности, ценность, ценностная ориентация, знания, отношение, убеждения, умения, навыки личности.

Competent method in realization of technology of social education «Personal dignity. Safety of life. Social position» of children in teenage and young adult age. This article describes competence as an ability of personality to activate and affectively apply values, directions of values, knowledge, beliefs, skills according to obligations and abilities in definition of competence. Defined essence and definition of communicative, legal, social, economical and every day life competence of personality.

Development of this competence of personality in a process of realization of technology of social education «Personal dignity. Safety of life. Social position» of teenagers and young adults presented through this steps:

1. Forming of values, valuable directions, the knowledge of the norms, rules of behavior of the personality in society.

2. Forming of conscious and responsible treatment of personality to values, valuable orientations, knowledge of norms and the rules of behavior on society.

3. Forming of personal desire of personality to live based of values of society.

4. Forming of skills of personality to apply knowledge in every day life.

5. Forming of an ability of the personality to activate and cultivate and affectedly apply of values, knowledge, skills in the defined conditions.

The article defines the objects, essence and purpose, structure, content and steps and methods of technology of social education «Personal dignity. Safety of life. Social position» of children and teenagers based on competent strategy.

Key words: social education, technology of social education «Personal dignity. Safety of life. Social position» of children and teenagers, competent method, competence: communicative, legal, social, economical, ethical.

Постановка проблеми. Технологія соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку, розроблена на основі компетентнісного підходу, – інноваційний підхід до визначення та реалізації мети, завдання, змісту, етапів, форм, методів, засобів соціального виховання, зорієнтований на результат – розвиток і формування компетентної особистості.

Соціальне виховання (у вузькому значенні) – це цілеспрямований виховний вплив на свідомість, поведінку особистості з метою розвитку, формування компетентної особистості, зокрема життєвої, здоров'язбережувальної, комунікативної, правової, соціальної, економічної, дозвільової та інших компетентностей.

Нова концептуальна модель компетентностей особистості, необхідних для повноцінної участі в демократичних процесах та мирного співжиття з іншими людьми в культурно багатоманітних суспільствах, розроблена Радою Європи у 2016 році [2, с. 35–55]. Згідно з цією моделлю термін **«компетентність»** трактується як *здатність особистості активізувати, мобілізувати, ефективно застосувати цінності, ціннісні орієнтації, знання, переконання, вміння, навички відповідно до вимог, викликів, можливостей у визначеному контексті* [2, с. 23].

На основі вивчення міжнародних і вітчизняних законодавчих документів, наукової соціально-педагогічної літератури щодо сутності, структури та змісту компетентностей особистості пропонуємо такі визначення понять:

- **життєва компетентність** – здатність особистості успішно вирішувати актуальні завдання на різних вікових етапах в усіх сферах життєдіяльності, спрямовувати соціальні та особистісні ресурси на самовдосконалення (самопізнання, саморозвиток, самоосвіту, самовиховання);

- **комунікативна компетентність** – здатність особистості толерантно й ефективно спілкуватися з людьми в різних життєвих ситуаціях;

- **правова компетентність** – здатність особистості відповідально, ефективно реалізувати права та обов'язки в усіх сферах життєдіяльності;

- **соціальна компетентність** – здатність особистості ефективно співпрацювати з партнерами у групі, команді, колективі, виконувати різні соціальні ролі та функції («громадянина», «працівника», «учня», «студента», «чоловіка/дружини», «батька/матері» та інші);

- **економічна компетентність** – здатність особистості відповідально заробляти, зберігати, заощаджувати, раціонально використовувати фінансові, матеріальні, особистісні, сімейні, суспільні ресурси;

- **дозвільова компетентність** – здатність особистості ефективно й оптимально використовувати вільний час, цікаво, змістовно організувати дозвілєву та творчу діяльність.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Із метою обґрунтування компетентнісного підходу в реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку нами було проаналізовано наукові праці в таких аспектах: сутність, особливості, мета, завдання, зміст, структура, форми, методи, засоби виховання особистості; сутність, особливості, етапи технологій виховання особистості (І. П. Підласий) [5]; нова концептуальна модель компетентностей особистості, необхідних для повноцінної участі в демократичних процесах і мирного співжиття з іншими людьми в культурно багатоманітних суспільствах,

розроблена Радою Європи у 2016 р. [2]; програма виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» (Т. П. Авельцева, А. В. Гулевська-Черниш, І. Д. Зверева, Н. В. Зимівець, Т. Л. Лях, Н. О. Москвіна, В. С. Петрович, Ж. В. Петрочко, Т. П. Цюман та ін.) [4].

Мета статті – обґрунтувати застосування компетентнісного підходу в ході реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку.

Виклад основного матеріалу. Технологія соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» спрямована на розвиток, формування компетентної особистості, здатної гідно та відповідально здобувати освіту, професію, спілкуватися, здійснювати інші види діяльності в сучасних умовах та майбутньому. Завданнями цієї технології є розвиток, формування компетентностей (життєвої, комунікативної, правової, соціальної, економічної, дозвільової) дітей підліткового та юнацького віку.

На нашу думку, розвиток, формування компетентностей (життєвої, комунікативної, правової, соціальної, економічної, дозвільової) особистості в ході реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку передбачає такі послідовні етапи:

1. Формування цінностей (наприклад, життя, особиста гідність, освіта, професія, сім'я, батьківство, добробут, дозвілля, дружба, лідерство, громадянство тощо), **ціннісних орієнтацій** (зокрема, гідне, безпечне, комфортне життя, якісна освіта, конкурентоздатна професія, компетентна професійна діяльність, успішна професійна кар'єра, благополучна сім'я, усвідомлене, відповідальне, компетентне батьківство, цікаве, змістовне, безпечне дозвілля, безкорисна дружба, відповідальне лідерство, громадянство та ін.), **знань про норми, правила поведінки особистості в суспільстві.**

Цінності – предмети та явища, або їх властивості, що мають певне значення для особистості та задовольняють її потреби, інтереси, бажання.

Ціннісні орієнтації – мотивація активності, спрямованість діяльності особистості.

Знання – осмислена та засвоєна суб'єктом інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності [3].

2. Формування усвідомленого та відповідального ставлення особистості до цінностей, ціннісних орієнтацій, знань про норми, правила поведінки в суспільстві.

Ставлення – така ментальна спрямованість, якої особистість набуває щодо об'єкта (наприклад, людини, групи, інституції, ситуації, події, символу). Ставлення зазвичай має чотири компоненти: 1) інформація про об'єкт; 2) оцінювання (позитивне або негативне) об'єкта; 3) емоція або почуття до об'єкта; 4) намір поводитися в особливий спосіб щодо об'єкта [2, с. 39].

3. Формування переконання особистості здійснювати свою життєдіяльність на основі цінностей, ціннісних орієнтацій, знань про норми, правила поведінки в суспільстві.

Переконання – стійкі світоглядні погляди особистості, що базуються на певних принципах і слугують керівництвом у житті.

4. Формування умінь, навичок особистості застосовувати знання для цілеспрямованого, ефективного виконання діяльності.

Уміння – засвоєний людиною спосіб виконання діяльності, що забезпечується сукупністю набутих знань [7, с. 223].

Навички – дії, сформовані шляхом повторення, що характеризуються високим ступенем засвоєння і відсутністю свідомої регуляції та контролю [6, с. 226].

5. Формування здатності особистості активізувати, мобілізувати, ефективно застосувати цінності,

ціннісні орієнтації, знання, переконання, уміння, навички у визначених умовах.

Із метою обміну досвідом педагогічних працівників та фахівців із соціальної роботи щодо ефективної реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку пропонуємо її характеристику на основі компетентнісного підходу (див. табл.).

Таблиця

Характеристика технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку на основі компетентнісного підходу

№ з/п	Компоненти технології	Характеристика компонентів технології		
1	Об'єкт технології	учні 7-11 класів (діти підліткового та юнацького віку) закладів загальної середньої, позашкільної освіти, батьки учнів		
2	Суб'єкти реалізації технології	соціальні педагоги, педагоги закладів загальної середньої, позашкільної освіти, фахівці із соціальної роботи		
3	Мета технології	розвиток, формування компетентної особистості, здатної гідно та відповідально здобувати освіту, професію, спілкуватися, здійснювати інші види діяльності в сучасних умовах та майбутньому		
4	Завдання технології	формування компетентностей (життєвої, комунікативної, правової, соціальної, економічної, дозвіллевої) дітей підліткового та юнацького віку		
5	Структура технології	Блок 1. Ставлення до себе		
		Блок 2. Ставлення до інших		
		Блок 3. Ставлення до діяльності		
		Блок 4. Ставлення до навколишнього світу		
6	Зміст технології	1) формування життєвої компетентності дітей підліткового та юнацького віку		
			цінність	особиста гідність
		Тема 1. «Грані особистості».	ціннісна орієнтація	повага самого себе та інших людей
		Тема 2. «Бути собою» .	знання	індивідуальність, відмінність, рівність, толерантність людей, особистість, гідність, особиста гідність, повага, самоповага, образ (імідж) людини та його складові
		Тема 3. «Як поважати себе» (ч.1-2).	переконання	толерантне ставлення до інших людей, кожна людина заслуговує на повагу
		Тема 4. «Усі ми різні – усі ми рівні».	уміння, навички	поважати особисту гідність та інших людей
		Тема 6. «Стереотипи та упередження» (ч.1-2) (для учнів 7 кл.).	здатність	поводитися гідно та толерантно в різних життєвих ситуаціях
		Тренінг 1. «Особиста гідність» (ч.1-2) (для учнів 11 кл.)		
		Тема 1. «Життєві цінності» (ч. 1-2).	цінність	життя
		Тема 2. «Життя як цінність» (ч. 1-2) (для учнів 9 кл.).	ціннісна орієнтація	безпечне, комфортне життя
		Тема 7. «Безпека – небезпека» (ч. 1-2) (для учнів 7 кл.).	знання	стиль життя, рівень життя, якість життя, безпека життя, ризик, небезпека, небезпечна ситуація, норми та правила безпечної поведінки
		Тема 3. «Спілкування у безпечному Інтернеті».	переконання	формувати безпечний, комфортний стиль життя
		Тема 7. «Торгівля дітьми як небезпека життя» (ч. 1-2) (для учнів 8 кл.).	уміння, навички	безпечної поведінки в різних ситуаціях
Тема 7. «Поїздка за кордон: за і проти» (для учнів 10 кл.).	здатність	поводитися безпечно в різних ситуаціях		
Тренінг 2. «Безпека життя» (ч. 1-3) (для учнів 11 кл.)				
Тема 1. «Розуміти себе» (ч. 1-3) (для учнів 8 кл.).	цінність	життєве самовизначення особистості		
Тема 1. «Думки про щастя».	ціннісна орієнтація	успішне, щасливе життя		

№ з/п	Компоненти технології	Характеристика компонентів технології	
	Тема 2. «Творець своєї долі» (ч. 1-3) (для учнів 10 кл.).	знання	сутність та особливості самопізнання, програма особистісного зростання, самоаналіз, самооцінка, самоконтроль
	Тренінг 1. «Особиста гідність» (ч. 3) (для учнів 11 кл.)	переконання	самореалізація на основі самопізнання та самовизначення особистості
		уміння, навички	об'єктивно оцінювати себе, узгоджувати свої потреби з власними можливостями, визначати та досягати життєві цілі, здобувати результати
		здатність	досягати успіху на основі самопізнання та самовизначення особистості
	Тема 9. «Як приймати рішення» (ч. 1-2)	цінність	життєвий досвід
	Тема 10. «Коло мого життєвого досвіду» (ч. 1-2) (для учнів 7 кл.).	ціннісна орієнтація	здобуття якісного життєвого досвіду
	Тема 6. «Розв'язання складних ситуацій (проблем)» (ч. 1-3) (для учнів 8 кл.)	знання	причини та види проблем, алгоритм прийняття відповідальних рішень, джерела здобуття життєвого досвіду
	Тема 5. «Протидія негативним явищам у суспільстві» (ч. 1-2) (для учнів 10 кл.)	переконання	особиста відповідальність за ухвалені рішення
		уміння, навички	прийняття відповідальних рішень
		здатність	приймати відповідальні рішення в різних життєвих ситуаціях
	Тема 8. «Моя поведінка в конфлікті / небезпечній ситуації» (для учнів 7 кл.).	2) формування комунікативної компетентності дітей підліткового та юнацького віку	
	Тема 3. «Як будувати стосунки з іншими» (ч. 1-2).	цінність	спілкування
	Тема 4. «Як протидіяти тиску/як сказати «ні»» (ч. 1-2) (для учнів 9 кл.)	ціннісна орієнтація	толерантне, ефективне спілкування
		знання	види, функції, стилі спілкування; причини виникнення, стадії розвитку конфліктів, алгоритми, методи, засоби їх ефективного розв'язання
		переконання	толерантне, ефективне спілкування з різними людьми
		уміння, навички	ефективно застосовувати стилі, вербальні та невербальні засоби спілкування; здійснювати саморегуляцію емоцій і почуттів, встановлювати психологічний контакт зі співрозмовником; активно слухати співрозмовника; здійснювати переконливий вплив на нього; співчувати та співпереживати; попереджувати, конструктивно розв'язувати конфлікти взаємодії
		здатність	толерантно, ефективно спілкуватися з різними людьми
		Тема 11. «Мої права та обов'язки» (ч. 1-2) (для учнів 7 кл.).	3) формування правової компетентності дітей підліткового та юнацького віку
Тема 9. «Міжнародна солідарність проти найгірших форм дитячої праці» (для учнів 8 кл.).		цінність	права людини і дитини
Тема 4. «Торгівля людьми як порушення прав людини» (ч. 1-2).		ціннісна орієнтація	реалізація, захист прав людини і дитини
Тема 8. «Міжнародне законодавство щодо протидії торгівлі людьми, різних форм експлуатації» (для учнів 10 кл.)		знання	правоздатність, види, зміст прав дитини; дієздатність, правові норми, правила, обов'язок, відповідальність, види відповідальності малолітньої та неповнолітньої дитини
		переконання	дотримуватися правових норм і правил поведінки в різних життєвих ситуаціях
		уміння, навички	реалізувати, захищати права людини та дитини
	здатність	відповідально поводитися згідно з правовими нормами і правилами в різних життєвих ситуаціях	

Продовження таблиці

№ з/п	Компоненти технології	Характеристика компонентів технології	
	Тема 6. «Мій професійний вибір» (ч. 1-2) (для учнів 9 кл.)	4) формування соціальної компетентності дітей підліткового та юнацького віку	
		цінність	професія
		ціннісна орієнтація	компетентна професійна діяльність, успішна професійна кар'єра
		знання	професійне самовизначення, професійний вибір, професія, професійна компетенція, компетентність, кар'єра, кар'єрне зростання
		переконання	цілеспрямовано, систематично здобувати професійні знання, вміння, навички, компетенції, компетентність
		уміння, навички	моделювати та реалізовувати професійні перспективи; здобувати професійні знання, вміння, навички, компетенції, компетентності; будувати професійну кар'єру
		здатність	здійснювати компетентну професійну діяльність, будувати успішну професійну кар'єру
	Тема 5. «Дитяча праця» (для учнів 8 кл.) Тема 7. «Моє працевлаштування» (ч. 1-2) (для учнів 9 кл.)	цінність працевлаштування	
		ціннісна орієнтація	безпечне та успішне працевлаштування
		знання	джерела й алгоритм пошуку роботи, роботодавець, працівник, вакансія, кваліфікаційна характеристика, резюме, співбесіда, перше робоче місце, законодавство, що регулює права людини під час працевлаштування
		переконання	працювати для забезпечення гідного та комфортного рівня життя
		уміння, навички	пошуку роботи та працевлаштування
		здатність	працевлаштуватися за професією, спеціальністю, кваліфікацією, компетентністю
	Тема 5. «Сім'я в житті людини» (для учнів 7 кл.) Тема 2. «Дружба, закоханість, кохання» (ч. 1-2). Тема 4. «Соціальні ролі (гендерний аспект)» (ч. 1-2) (для учнів 8 кл.) Тема 3. «Сім'я і довіра» (ч. 1-2) (для учнів 10 кл.)	цінність сім'я	
		ціннісна орієнтація	благополучна сім'я
		знання	ознаки, функції благополучної сім'ї, соціальні та гендерні ролі, права, обов'язки членів сім'ї, рівноправне партнерство, моральна, матеріальна відповідальність в сім'ї
		переконання	відповідальне ставлення до сім'ї, власних почуттів і почуттів інших людей
		уміння, навички	будувати партнерські стосунки в сім'ї, рівноправно розподіляти обов'язки та відповідальність між подружжям, батьками
		здатність	створити благополучну сім'ю
	Тема 2. «Дружба, закоханість, кохання» (ч. 1-2) (для учнів 8 кл.)	цінність дружба	
		ціннісна орієнтація	безкорисна дружба
		знання	дружба, вибір друзів, дружні взаємини, спілкування з друзями
		переконання	відповідальність за розвиток та підтримку дружби
		уміння, навички	будувати безкорисні дружні взаємини між людьми, засновані на спільних інтересах і захопленнях, довірі, щирості, доброзичливості, взаємній допомозі та підтримці
		здатність	встановлювати та розвивати дружні взаємини

№ з/п	Компоненти технології	Характеристика компонентів технології	
		цінність	громадянство
	Тема 12. «Я громадянин світу» (для учнів 7 кл.). Тема 8. «Розмаїття та єдність світу» (ч. 1-2) (для учнів 8 кл.). Тема 9. «Суспільство і я» (ч. 1-3) (для учнів 9 кл.). Тема 9. «Міжнародне співтовариство у боротьбі проти торгівлі людьми» (для учнів 10 кл.). Тренінг 3. «Громадянська позиція» (ч. 1-3) (для учнів 11 кл.).	ціннісна орієнтація	відповідальне громадянство
		знання	соціальна роль «громадянин», права та обов'язки громадянина, громадянськість, громадянська позиція
		переконання	відповідальний, ініціативний, активний громадянин
		уміння, навички	розроблення та реалізації соціальних ініціатив, проєктів у громаді, організації активної громадянської діяльності
		здатність	відповідально реалізовувати громадянські права та виконувати громадянські обов'язки
		Тема 5. «Мій добробут» (ч. 1-2) (для учнів 9 кл.)	4) формування економічної компетентності дітей підліткового та юнацького віку
		цінність	добробут
		ціннісна орієнтація	добробут, благополуччя
		знання	благополуччя людини, особистий, сімейний добробут, особистий, сімейний бюджет, раціональне та нерациональне використання ресурсів, витрати, збереження, заощадження
		переконання	особиста відповідальність за використання фінансових, матеріальних та інших ресурсів
		уміння, навички	планувати й складати особистий, сімейний бюджет; відповідально використовувати фінансові, матеріальні, природні, суспільні ресурси
		здатність	забезпечувати гідний та комфортний рівень життя
	Тема 8. «Моє дозвілля» (для учнів 9 кл.). Тема 6. «Безпечне та корисне дозвілля» (ч. 1-2) (для учнів 10 кл.)	5) формування дозвілєвої компетентності дітей підліткового та юнацького віку	
		цінність	дозвілля
		ціннісна орієнтація	цікаве, змістовне, безпечне дозвілля
		знання	сутність, функції, види, рівні, зміст, форми дозвілля особистості
		переконання	різноманітне, цікаве, змістовне, безпечне дозвілля підвищує рівень соціальної компетентності особистості
		уміння, навички	організувати особисте та сімейне дозвілля
7	Форми реалізації технології	тематичні виховні години, відеолекторій, тренінги, тренінгові заняття, ігрові заняття з використанням настільних ігор [1, с. 36–44], практичні заняття з використанням коміксів [1, с. 45–48], конкурс плакатів [1, с. 49–51]	
		8	Методи реалізації технології
9	Тривалість реалізації технології	для кожного класу тематичні виховні години, розраховані на 16–19 годин упродовж навчального року	
10	Навчально-методичне забезпечення технології		
	1. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція : програма виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми / наук. кер. та ред. І. Д. Звереві та Ж. В. Петроцько. – К. : ФО-П Буря О.Д., 2014. – 88 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pozashkilna/Osobysta-gidnist_programa.pdf (дата звернення: 29.01.2020). 2. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція : метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми : 7 клас / наук. кер. та ред. І. Д. Звереві та Ж. В. Петроцько. – Вид. 3-тє, доповн. – К. : ФО-П Савісько І.С., 2017. – 188 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_7klas_2017.pdf (дата звернення: 29.01.2020).		

10	Навчально-методичне забезпечення технології
	3. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція : метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми : 8 клас / наук. кер. та ред. І. Д. Звереві та Ж. В. Петровичко. – Вид. 3-тє, доповн. – К. : ФО-П Савісько І. С., 2017. – 168 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_8klas_2017.pdf (дата звернення: 29.01.2020). 4. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція : метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми : 9 клас / наук. кер. та ред. І. Д. Звереві та Ж. В. Петровичко. – Вид. 3-тє, доповн. – К. : ФО-П Савісько І. С., 2017. – 164 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_9klas_2017.pdf (дата звернення: 29.01.2020). 5. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція : метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми : 10 клас / наук. кер. та ред. І. Д. Звереві та Ж. В. Петровичко. – Вид. 3-тє, доповн. – К. : ФО-П Савісько І. С., 2017. – 140 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_10klas_2017.pdf (дата звернення: 29.01.2020). 6. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція : метод. посіб. для виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми : 11 клас / наук. кер. та ред. І. Д. Звереві та Ж. В. Петровичко. – Вид. 3-тє, доповн. – К. : ФО-П Савісько І. С., 2017. – 132 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/osobysta_gidnist_11klas_2017.pdf (дата звернення: 29.01.2020). Творимо разом світ, безпечний для дитини: програма та зміст тренінгових занять для батьків: інфор.-метод. матеріали / наук. кер. та ред. І. Д. Звереві. – К. : [б. в.], 2012. – 268 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/Posibnyk_parent.pdf (дата звернення: 29.01.2020)

Висновки. До основних етапів упровадження технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» дітей підліткового та юнацького віку відносимо такі основні складові [1]:

1. Діагностику доцільності використання технології з метою формування компетентностей (життєвої, комунікативної, правової, соціальної, економічної, дозвільної) дітей підліткового та юнацького віку на локальному, місцевому, регіональному, державному рівнях.

2. Підвищення компетентності педагогічних працівників та фахівців із соціальної роботи з реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція».

3. Забезпечення закладів загальної середньої освіти навчально-методичними матеріалами з реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція».

4. Реалізацію технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» на локальному, місцевому, регіональному, державному рівнях.

5. Діагностику результатів реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція».

6. Обмін досвідом педагогічних працівників та фахівців із соціальної роботи щодо ефективної реалізації технології соціального виховання «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція».

Перспективи подальших наших досліджень передбачають обґрунтування компетентнісного підходу в реалізації технології соціального виховання «Професія. Освіта. Кар'єра. Успіх» дітей підліткового та юнацького віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Активізація соціальної роботи в місцевих громадах: досвід упровадження освітньо-профілактичного компонента проекту «Попередження торгівлі людьми шляхом розвитку соціальної роботи та мобілізації громад, 2009–2011 роки» / О. В. Безпалько, Т. Г. Веретенко, І. Д. Зверева, Ю. В. Малієнко, Ж. В. Петровичко. – К. : ТОВ «Основа», 2012. – 148 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/book_TIP_prevention.pdf (дата звернення: 29.01.2020).

2. Компетентності для культури демократії – живемо разом як рівноправні громадяни в культурно багатоманітному демократичному суспільстві (укр. переклад). – Страсбург: Видавництво Ради Європи, 2016, – Осло : Європейський центр імені Вергеланда, 2018. – 78 с. URL: file:///C:/Users/Sweet/Downloads/kompetentnosti_kultury_demokratiyi_ua.pdf (дата звернення: 30.01.2020).

3. Національна рамка кваліфікацій № 1341-2011-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#n12> (дата звернення: 12.01.2020).

4. Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція : програма виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми / наук. кер. та ред. І. Д. Звереві та Ж. В. Петровичко. – К. : ФО-П Буря О. Д., 2014. – 88 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pozashkilna/Osobysta-gidnist_programa.pdf (дата звернення: 29.01.2020).

5. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для студ. пед. вузов : в 2 кн. Кн. 2. Процесс воспитания / И. П. Подласый. – М. : ВЛАДОС, 1999. – 256 с.

6. Психология : словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – М. : Политиздат, 1990. – С. 226.

7. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / за заг. ред. А. Й. Капської, І. М. Пінчук, С. В. Толстоухової. – К., 2000. – С. 223.

Дата надходження до редакції: 21.02.2020 р.